

Onderwerp: Programma Klimaatadaptatie 2024-2028
Datum: 12 maart 2024
Portefeuillehouder: Matthijs van den Berg
Team: Infra
Steller: Mark de Kuster

Gevraagde beslissing:

- Beslispunt 1: Vaststellen van het Programma Klimaatadaptatie 2024-2028, die het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 vervangt
- Beslispunt 2: Onderschrijven van de uitgangspunten op het gebied van klimaatadaptatie
- Beslispunt 3: Instemmen met het verhogen van de Rioolheffing met 5 euro in 2025, 2027 en 2028

Relevante achtergrondinformatie

Voorgeschiedenis

Het klimaat verandert. De afgelopen jaren is het steeds warmer en natter geworden. De verwachting is dat het klimaat nog meer zal veranderen. Landelijk is afgesproken dat Nederland in 2050 klimaatadaptief moet zijn ingericht.

In het coalitieakkoord 'Diemen met elkaar en voor elkaar' is in paragraaf 3.2 het volgende opgeschreven: 'We houden vast aan de hoge standaard bij de klimaatadaptieve inrichting van de openbare ruimte die Diemen al vele jaren in de praktijk brengt'.

Concrete aanleiding

Het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 is in 2018 aangenomen. De afgelopen jaren zijn de kosten voor het uitvoeren van klein en groot onderhoud flink gestegen. Het opnieuw berekenen van de kosten was daarom nodig. De Rioolheffing is nu te laag om de gestegen kosten in de toekomst te dekken.

Daarnaast krijgt hittestress met het veranderen van het klimaat steeds meer aandacht. In het coalitieakkoord is de ambitie uitgesproken om hittestress tegen te gaan. Door het aflopen van het rioleringsplan en het doel om hittestress te verminderen hebben we het Programma Klimaatadaptatie opgesteld. Het programma is daarom breder dan het Gemeentelijke Rioleringsplan. Het is aan de raad om het Programma Klimaatadaptatie vast te stellen.

Inhoud en onderbouwing

Beslispunt 1: Vaststellen van het Programma Klimaatadaptatie 2024-2028, welke het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 vervangt

Het Programma Klimaatadaptatie vervangt het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 (GRP). Ten opzichte van het GRP zijn de belangrijkste wijzigingen het bepalen van beleid en maatregelen voor hittestress.

In het Programma Klimaatadaptatie 2024-2028 is het beleid en de financiële dekking voor de gemeentelijke watertaken opgeschreven. De gemeentelijke watertaken zijn de inzameling en het afvoeren van huishoudelijk afvalwater, berging en afvoer van regenwater en de grondwaterzorgplicht.

De kosten voor de gemeentelijke watertaken zijn opnieuw berekend en in het programma staat hoe de gemeente deze kosten gaat betalen.

Klimaatadaptatie bestaat naast de watertaken (wateroverlast en droogte) uit het verminderen van hittestress. Het programma bepaalt het gemeentelijke beleid voor hittestress.

Argumenten en keuzemogelijkheden beslispunt 1

Op dit moment is hittestress in de openbare ruimte impliciet meegenomen in het groenbeleid. Bomen zijn namelijk het belangrijkste middel zijn om hittestress tegen te gaan. Het Programma Klimaatadaptatie regelt dat het verminderen van hittestress een hoge prioriteit krijgt in projecten en dat de maatregelen goed werken. Als we hittestressbeleid niet vastleggen, dan blijft het verminderen van hittestress in projecten een wens. Met het programma wordt het een uitgangspunt.

Het beleid voor wateroverlast en droogte wijzigt nauwelijks ten opzichte van het Gemeentelijke Rioleringsplan. In het rioleringsplan is namelijk al rekening gehouden met hoge ambities voor het tegengaan van wateroverlast en droogte.

De stijging in de kosten voor materialen en lonen zorgt ervoor dat klein en groot onderhoud de afgelopen 5 jaar flink duurder zijn geworden. Het Programma Klimaatadaptatie zorgt ervoor dat de inkomsten uit de rioolheffing meestijgen met de hogere uitgaven. Als de inkomsten niet meegroeien, dan is op de lange termijn onvoldoende geld om rioolwerkzaamheden tijdens groot onderhoud van buurten uit te voeren of moeten we de ambities aanpassen.

Kanttelingen en/of risico's beslispunt 1

Als de gemeenteraad het Programma Klimaatadaptatie niet aanneemt, zijn de gevolgen op de korte termijn niet groot. Het Gemeentelijk Rioleringsplan blijft namelijk bestaan.

Op de langere termijn zijn de gevolgen groter. In het programma zijn maatregelen opgenomen die de grondwaterstand stabiel houden. Deze maatregelen nemen we bij iedere herinrichting van een buurt. Als we deze maatregelen niet nemen, dan zullen er droogteproblemen kunnen ontstaan tijdens hete zomers (zoals schade aan bomen). De grondwaterstand zal tijdens natte periodes ook hoog blijven. Dat laatste kan leiden tot wateroverlast bij bewoners (zoals water in kelders en tuinen).

In het programma staan maatregelen die hittestress verminderen. Voorbeelden zijn het planten van bomen langs fietspaden en het inrichten van hittebestendige verblijfplekken. Als de gemeenteraad het programma niet aanneemt, dan is er ook geen hoge prioriteit voor deze maatregelen bij de herinrichting van buurten.

Beslispunt 2: Onderschrijven van de uitgangspunten op het gebied van klimaatadaptatie

In het Programma Klimaatadaptatie staan de volgende uitgangspunten voor klimaatadaptatie:

- Wateroverlast: Bij een regenbui van 120 mm in één uur stroomt geen water vanaf de openbare ruimte woningen in
- Droogte: We voorkomen droogteschade aan bomen. Er ontstaat geen droogteschade aan infrastructuur en gebouwen (droogval van houten funderingen)
- Hittestress: Langzaamverkeersroutes (lopen en fietsen) staan voor minimaal 40 procent in de schaduw van bomen. Binnen 300 meter van iedere woning is een hittebestendige verblijfplek bereikbaar

Met het aannemen van het Programma Klimaatadaptatie worden de uitgangspunten ook aangenomen. Met dit beslispunt wordt extra aandacht gegeven aan de ambities van Diemen.

Argumenten en keuzemogelijkheden beslispunt 2

Wateroverlast

Een regenbui van 120 mm in één uur schadevrij kunnen verwerken is landelijk gezien een heel ambitieuze norm. Deze regenbui is namelijk zo hevig dat die in Nederland nog niet is gemeten. Gezien de klimaatverandering is niet uit te sluiten dat deze regenbui in de toekomst wel valt. In Diemense woningen zal dan schade ontstaan door water in de woning. Een lagere norm vergroot de kans op overlast en schade bij hevige regenval. Een hogere norm zorgt niet merkbaar voor een kleiner risico. De kans is namelijk heel klein dat zo'n hevige bui valt in Diemen.

Bij herinrichtingen van buurten passen we de openbare ruimte aan, zodat zij past bij de norm voor het tegengaan van wateroverlast. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het maaiveld niet op te hogen tot de

originele hoogte, straten hol te leggen (goot in het midden), te zorgen voor meer groen en het groen lager dan de weg aan te leggen. Deze maatregelen kosten niet of nauwelijks extra geld. Het verlagen van de norm zorgt in de meeste buurten daarom niet voor lagere kosten. Een nog strengere norm vraagt grote maatregelen. Deze zullen wel leiden tot hogere kosten.

In de oudere buurten in Diemen Centrum zijn grotere maatregelen nodig om de norm voor het voorkomen van wateroverlast te halen. De duurste en meest in het oog springende is het verlagen van het waterpeil in de Oosterringvaart. In het Programma Klimaatadaptatie is ervoor gekozen om de norm overal in Diemen gelijk te trekken. Als we de norm in Diemen Centrum verlagen dan bespaart dat kosten. Dit kan wel leiden tot het optreden van waterschade bij hele hevige regenbuien.

Droogte

Door klimaatverandering zijn er tijdens de zomer steeds vaker lange droge en hete periodes. Deze periodes zorgen ervoor dat de grondwaterstand flink kan zakken. De grootste risico's van een lage grondwaterstand zijn het rotten van houten paalfunderingen als deze droogvallen en schade aan bomen. Om de grondwaterstand stabiel te houden is in het Programma Klimaatadaptatie opgenomen dat we het regenwaterriool uitvoeren als een DIT-riool (drainage en infiltratie). Dit is dus een hemelwaterriool met gaatjes. Een DIT-riool ligt dieper in de grond dan een gewoon riool en is daarom duurder.

We kunnen er ook voor kiezen om geen DIT-riolering aan te leggen. Dit leidt tot lagere kosten bij de aanleg van het hemelwaterriool. Als schade optreedt aan bomen en funderingen, dan kan dat leiden tot meer kosten op de lange termijn. Gezonde bomen zijn daarnaast tijdens hete periodes belangrijk voor het verminderen van hittestress.

Hittestress

Tijdens hete periodes is het belangrijk dat (kwetsbare) Diemenaren gebruik kunnen blijven maken van de openbare ruimte. Het is vooral belangrijk om de ruimtes die mensen veel en lang gebruiken goed in te richten. Het gaat hierbij om hittebestendige plekken waar alle Diemenaren gebruik van kunnen maken en wandel- en fietsverbindingen. Bomen zijn daarbij het belangrijkste omdat deze naast schaduw ook zorgen voor verdamping. Een goede inrichting zorgt voor enkele graden verkoeling. Een hele hete dag blijft heet.

Als we de openbare ruimte minder hittebestendig inrichten, dan zal deze op hete dagen minder uitnodigen om naar buiten te gaan. Vooral het niet hittebestendig inrichten van wandel- en fietsroutes kan leiden tot gezondheidsrisico's voor kwetsbare Diemenaren. De normen voor het verminderen van hittestress zijn bepaald aan de hand van wetenschappelijk onderzoek.

Kanttekeningen en/of risico's beslispunt 2

Nederland moet in 2050 klimaatadaptief zijn ingericht. Groot onderhoud voeren we in Diemen met een herhalingscyclus van 15-30 jaar uit. Dit verschilt voor iedere buurt door het verschil in maaiveldval. Deze herhalingscyclus betekent dat veel projecten (herinrichting en nieuwbouw) die we vanaf nu uitvoeren niet opnieuw hoeven voor 2050. Als projecten niet klimaatadaptief zijn, dan moet de openbare ruimte dus voor 2050 nog een keer op de schop om deze toch klimaatadaptief te maken.

De gemeenten bepalen op dit moment zelf wat klimaatadaptief betekent en bepalen daarom zelf de eigen normen. Het Rijk gaat waarschijnlijk zelf in de toekomst ook normen stellen. Als gemeenten nu weinig ambitieuze normen stellen, zijn de gevolgen groter als de normen in de toekomst strenger worden. Dat kan gebeuren omdat Diemen zelf ambitieuzer wordt of omdat het Rijk strengere normen stelt. Nu als Diemen ambitieus zijn, maakt het risico kleiner dat we voor 2050 achter blijven te lopen. We hoeven dan geen werk over te doen.

Het belangrijkste risico van het verlagen van de normen, bestaat uit de gevolgen die dat kan hebben voor Diemenaren. Bij lagere normen is de kans groter dat er schade ontstaat aan woningen door water in huis of het rotten van houten funderingspalen. Minder aandacht voor hittestress kan leiden tot (meer) oversterfte tijdens hittegolven.

Beslispunt 3: Instemmen met het verhogen van de Rioolheffing met 5 euro in 2025, 2027 en 2028

De gemeenten hebben de mogelijkheid om de uitgaven voor het riool, infiltratiemaatregelen en grondwatermaatregelen te betalen via de Rioolheffing. De Rioolheffing is een doelbelasting. Dat wil zeggen dat we het geld niet aan iets anders mogen uitgeven. Een andere mogelijkheid voor het betalen van de gemeentelijke watertaken met de Rioolheffing, is het betalen van de kosten uit de algemene middelen.

Als gevolg van de gestegen kosten bij het vervangen van bestaande riolering stellen we voor de Rioolheffing te verhogen. De materiaalkosten en aannemerskosten zijn namelijk de afgelopen jaren harder gestegen dan de inflatie. Ook de grotere aandacht voor klimaatadaptatie zorgt voor hogere kosten.

Argumenten en keuzemogelijkheden beslispunt 3

De kosten van de gemeentelijke watertaken staan voor het grootste deel vast. Het inzamelen van afvalwater en het verwerken van regenwater zijn voor de gemeente een plicht. Vooral bij het bepalen van ambities voor klimaatadaptatie en het serviceniveau voor de inwoners hebben we invloed op de kosten.

Het is mogelijk om keuzes te maken in het moment van verhoging van de Rioolheffing. We kunnen ervoor kiezen om de Rioolheffing nu niet te verhogen. De egalisatiereserve riolering spreken we dan sneller aan. Dit scheelt op de korte termijn belastingdruk. In de toekomst zorgt dat voor een grotere sprong in de Rioolheffing en ook een hogere Rioolheffing.

De egalisatiereserve is bedoeld om grote veranderingen in de Rioolheffing te voorkomen. De kosten voor het vervangen van het riool zijn namelijk niet over de jaren heen gelijk. Ze hangen af van de leeftijd van het riool. Omdat Diemen in sprongen is gebouwd zijn er periodes van veel werkzaamheden en periodes van minder. Het heen en weer springen van de Rioolheffing kan zorgen voor onzekerheid bij bewoners.

We kunnen de kosten ook (voor een deel) betalen met de algemene middelen. De Rioolheffing kan daardoor lager worden. Dit betekent wel dat de hoeveelheid inkomsten van de gemeente minder wordt. Dekking uit de algemene middelen zorgt er daarom voor dat er minder geld is voor andere beleidsvelden.

Kanttekeningen en/of risico's beslispunt 3

De geraamde kosten voor de gemeentelijke watertaken zijn gebaseerd op de huidige prijzen. De precieze inflatie in de toekomst is onzeker en daarmee ook de precieze Rioolheffing.

De afgelopen jaren zijn de aannemerskosten flink gestegen. Dit komt bijvoorbeeld door te weinig opgeleid personeel, wat leidt tot hogere lonen. Het is onzeker hoe de aannemerskosten zich in de toekomst ontwikkelen. De kosten kunnen gelijk blijven, waardoor de Rioolheffing in de toekomst minder hoeft te stijgen. Andersom kan natuurlijk ook.

Verbinding met andere onderdelen

Maatschappelijk effect

Het coalitieakkoord is ambitieus als het gaat om klimaatadaptatie. Het Programma Klimaatadaptatie geeft invulling aan die ambitie. De inwoners en ondernemers van Diemen merken dat, doordat er bij hevige regen geen problemen ontstaan. Ze hoeven zich ook geen zorgen te maken over droogvallen van hun houten funderingspalen. Op hete dagen is het koeler in de openbare ruimte.

Financieel

De uitgaven voor de gemeentelijke watertaken betalen we uit de Rioolheffing. Investeringsprojecten in het programma nemen we op in de Kadernota en de Begroting.

Maatregelen voor het verminderen van hittestress in de openbare ruimte bestaan voor het grootste deel uit het planten en onderhouden van bomen. Veel van deze kosten maken we bij groot onderhoud aan buurten. Deze kosten komen daarom terug in het Programma Groot Onderhoud.

Juridisch

De gemeentelijke zorgplicht is wettelijk bepaald. Met het Programma Klimaatadaptatie blijven we voldoen aan de zorgplicht.

Duurzaamheid

Met het Programma Klimaatadaptatie zetten we in op circulair gebruik van materialen en duurzame Grond-, Weg- en Waterbouw. Ook combineren we water en waterberging met meer groen en minder verharding. Hiermee verminderen we hittestress en verbeteren we de biodiversiteit. Met het programma verbeteren we ook de kwaliteit van het water.

Communicatie

Na het besluit leggen we het Programma Klimaatadaptatie uit op de website van de gemeente. Ook verspreiden we een persbericht. Bewoners die het programma willen lezen, kunnen dat opvragen.

Participatie

De uitvoering van het Programma Klimaatadaptatie komt voor het grootste deel tot stand tijdens de herinrichting van buurten. Gesprekken met bewoners zijn een vast onderdeel van ieder herinrichtingsproject. Lessen die zijn getrokken bij eerdere herinrichtingsprojecten zijn meegenomen in het programma.

Bij meldingen van rioleringsproblemen en wateroverlast door bewoners gaat de gemeente in gesprek met de bewoners. Dat gebeurt in de meeste gevallen bij mensen thuis. Deze gesprekken leveren inzichten op en deze zijn meegenomen bij het maken van het programma.

Tijdens het maken van het programma is gesproken met het waterschap en zij hebben meegelezen.

Uitvoering en vervolg

Het opstellen en uitvoeren van het Programma Klimaatadaptatie ligt vooral bij Team Infra. Team Wijkbeheer en Team Ruimtelijk Beleid zijn betrokken, bijvoorbeeld over duurzaamheid.

Bijlagen

- Bijlage 1: Programma klimaatadaptatie gemeente Diemen, 2024-2028

Burgemeester en wethouders van Diemen,

de secretaris,
G.T. Wildeman

de burgemeester,
E. Boog

Onderwerp: Programma Klimaatadaptatie 2024-2028

De gemeenteraad van Diemen in vergadering bijeen,

Gelet op de voordracht van het college d.d. 12 maart 2024

Besluit

1. Vast te stellen het Programma Klimaatadaptatie 2024-2028, die het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 vervangt;
2. De uitgangspunten op het gebied van klimaatadaptatie te onderschrijven;
3. In te stemmen met het verhogen van de Rioolheffing met 5 euro in 2025, 2027 en 2028.

Aldus besloten tijdens de gemeenteraadsvergadering van 25 april 2024,

De voorzitter,

De griffier,